

Către cititorii noștri

Anul acesta se împlineste un secol de la ceea ce s-a numit mult timp Marea Revoluție Socialistă din Octombrie (la cursurile din școală, era prescurtată MRSO). Se serba cu mare pompă, iar în anii 1950 chiar se defila de 7 noiembrie pe bulevardele Bucureștiului. Astăzi ne este clar că a fost vorba de o lovitură de stat, abil orchestrată de Lenin, și mai ales, de Troțki. Metoda întrebuintată a fost descrisă cu un deceniu mai târziu de Curzio Malaparte, în cartea lui, *Tehnica loviturii de stat*. Așa-numita „revoluție din octombrie” a fost necesară doar pentru a obnubi revoluția din martie 1917, care a pus capăt regimului țarist autocrat. Când a izbucnit prima revoluție, Lenin, aflat în Elveția, a rămas descumpănit. I se părea că pierduse trenul istoriei, dar serviciile secrete germane i-au oferit un alt tren, unul bine ferecat, cu care a putut ajunge la Petrograd, în timp util. Chiar și bolșevicii erau șocați de radicalitatea lui Lenin, demonstrată de primele lui discursuri, de aceea succesul său nu era probabil. Încercarea de a lua puterea prin forță, în iulie 1917, a eșuat, și Lenin s-a refugiat într-o colibă, la Razliv, ca să scape de urmărire. În octombrie, puciuul a fost mai bine gândit, de aceea a reușit.

Georges Nivat, în *Anul Roșu*, ne arată cum societatea rusă ca atare, și nu doar guvernul lui Putin, este reticentă în a celebra MRSO. „Cele zece zile care au schimbat lumea” s-au dovedit mai curând funeste decât benefice. Nivat ne arată cum s-a găsit o soluție de a evita aniversarea, anume celebrând eliberarea Moscovei de invadatorii polonezi, la 4 noiembrie 1610. Ce contează trei zile de decalaj?

Luarea puterii de către Lenin și ai lui a însemnat și un început de efervescentă artistică, astfel încât revoluția socială a fost dublată de una culturală. A doua zi după instaurarea noului ordin, Lunacearski, Comisarul Poporului pentru Cultură, i-a chemat pe toți cei care însemnau ceva în artă, pentru a le oferi posibilități de a evolua în noile condiții. Meyerhold a venit degrabă, Stanislavski a rămas în expectativă, dar, în mare, creatorii s-au raliat și au constituit ceea ce a fost remarcabila mișcare de avangardă din anii 1920. Termenul *Proletkult* este astăzi greșit înțeles. Se confundă mișcarea inovatoare, plină de imaginație și de elan de atunci cu realismul socialist plat și schematic, promovat de Stalin după 1927 și de Jdanov după al Doilea Război Mondial.

Mai 1968 nu a fost o revoluție socială, ci una culturală, ale cărei efecte le simțim până astăzi. Bernd Cailloux s-a format în acele timpuri, iar, în dialogul său cu Frank Raddatz, *Subcultură, SDS și LSD*, știe să pună accentele din perspectiva actuală. O generație numeroasă și răsfățată (*baby-boomers* născuți după război), a atins atunci maturitatea și a vrut să schimbe lumea. Nu a reușit pe loc, dar nimic nu ar arăta acum la fel fără zbaterea lor.

Anii 1960 au fost și cei ai revoluției sexuale. Dezbaterile despre *Aventurile corpului* aprofundează această problemă. De la Sf. Augustin până la Michel Foucault, discursul despre corp și sex continuă fără încetare. Intervențiile pertinente ale participanților la dezbaterile coordonată de Michaël Fœssel ne arată că ar trebui să avem un raport relaxat cu corpul nostru. Pentru generațiile mai vechi, corpul era un balast. Constantin Noica se referea la „fratele meu, porcul”, căruia trebuie să-i dai hrană și ceva exercițiu fizic, ca să te lase în pace. Ideea actuală este de conciliere între ființă și corpul care-i este dat, fără a-l agresa prin manipulare sau transformare silită, ca și cum ar fi ceva exterior, cu care poți face ce vrei. Eventual să-l folosești ca un fel de „capital sexual”, cum ne explică Eva Illouz și Dana Kaplan în *Formele capitalului sexual*. Un corp bine gestionat și un apetit sexual bine satisfăcut constituie niște active care pot fi utilizate eficient pentru a reuși în plan economic. Dar, pentru a avea bani, trebuie să știi cum se produc aceștia. Este ceea ce ne arată Mircea Coșea în articolul său, *Românescul „Fiat Money”*, în care ni se explică modalitățile în care se pot face bani din nimic, fie că ești stat, sau simplu cetățean.

Când sărbătoarea de 7 noiembrie s-a transformat în „Zilele Culturii Ruse”, mulți intelectuali se înghesuiau la librăria Crețulescu, pentru a profita de oferta generoasă de carte. Găseai toate titlurile interesante, mai ales în domeniul științelor exacte. Explicația era că URSS nu respecta deloc legea proprietății intelectuale. Traduceau tot ce voiau și nu plăteau. Ajunsesem să învățăm limbă rusă, pe care o refuzasem în școală, pentru a beneficia de contactul cu lumea științifică. Am examinat problema protecției dreptului de autor în eseuul meu, *Este proprietatea intelectuală sacră?* Mijloacele de apărare a proprietății intelectuale au evoluat de-a lungul timpului, devenind din ce în ce mai restrictive. Ele îi favorizează pe autorii cu succes comercial, dar mai ales pe editori și difuzori. Victimele sunt tocmai creatorii de conținut, care, având nevoie de stimulent mintal, sunt interesați de lucrările mai rafinate și, în consecință, mai greu vandabile. De altfel, așa cum sugerează articolul lui Matthew Cobb, *Minunata lume nouă a manipulării genetice*, drepturile de proprietate intelectuală par să se extindă chiar în zona lumii naturale. Dacă o întreprindere a detectat corelația dintre o secvență din codul genetic și o anumită caracteristică, de pildă, o maladie, ea se crede îndreptățită să breveteze chiar acea secvență, nu doar procedeul prin care o selecționează. De aceea, protecția proprietății intelectuale nu trebuie extinsă dincolo de limitele rezonabilității.

Aproape oricine merge pe stradă și în mijloacele de transport cu căștile în urechi. Ce ascultă ei, în afară de apelurile telefonice? Se pare că doar muzică de consum. Este, poate, tot un efect al anilor 1960, când au apărut formațiile legendare de muzică „ușoară”, ca Beatles, Rolling Stones ș.a. Ce se întâmplă, în aceste condiții, cu muzica „elevată” ne spune Miha Iliescu, în articolul său, *De la modernism la postmodernism: o revoluție imposibilă*. Modernismul exacerbă, prin rigorile sale matematice (vezi serialismul integral) a tăiat apetitul ascultătorilor. De aceea, postmodernismul în muzică vrea să recupereze capacitatea de seducție, dar, vai, se pare că e prea târziu. *Muzak*-ul din locurile publice (holuri, lifturi) pare a satisface integral nevoia de muzică necomercială, cu ecouri de creație cultă. Alăturând fragmentul din romanul *Umbrelele lui Satie* de Stéphanie Kalfon, încercăm să regăsim un reper al muzicii „adevărate”.

Romanul rămâne o preocupare pentru toți cei care deschid o carte. Peter Brooks, în *Mai mult decât un roman*, se întreabă dacă, într-adevăr, *Mizerabilii* este cel mai mare roman al secolului al XIX-lea. Patrice Jean se întoarce la *Doamna Bovary*, un alt mare roman al secolului al XIX-lea, dar nu pentru a examina încă odată turbulențele sentimentale ale eroinei, ci pentru a lua în derădere „farmecul domnului Homais”. La căpătâiul nefericitei femei, cei doi ideologi, unul din dreapta conservatoare, părintele Boumisen, și farmacistul Homais, o relicvă caricaturală a luminismului, își continuă dezbaterile sterile. Lakis Progudis și Massimo Rizzante ne reamintesc că romanul are extraordinara însușire de a constitui o „lume” în care putem să intrăm, să ne pierdem, să ne dezvoltăm. Miguel Gallego Roca se ocupă de autorii unei unice cărți, insistând asupra lui Luis Martín-Santos, cu romanul lui singular și atașant, *Vremea tăcerii*.

Lesley Chamberlain ne readuce în față figura lui Pușkin, pusă în contextul represiunii împotriva decembriștilor. Piesa lui miniaturală, *Mozart și Salieri*, a fost transformată în operă de cameră, de către Rimski-Korsakov, ulterior în piesă de anvergură internațională, de către Peter Shaffer, și în *blockbuster* de Milos Forman. Este bine, însă, să revenim la sursa lor de inspirație.

Adrian Mihalache

SUMAR Nr. 103

RETROSPECTIVE

Georges Nivat – Anul roșu.....	3
Philippe Vidalier – Căderea lui Maxim Gorki.....	8
DIALOG Frank Raddatz – Bernd Cailloux: Subcultură, SDS și LSD.....	12

IDEI FILOSOFICE

Rodica Binder – Cronica unei bătălii pierdute.....	20
DEZBATERE coordonată de Michaël Fœssel: Aventurile corpului.....	26

ARTE

Iolanda Malamen – Epicul însetat de etic.....	31
Thomas Maria Hubert – Caloian: non finito fractal.....	34
Pierre Oster – Lui Caloian.....	35
Mihu Iliescu – De la modernism la postmodernism: o revoluție imposibilă.....	36
Stéphanie Kalfon – Umbrelele lui Erik Satie.....	41

IDEI POLITICE

Bastian Berbner – Orientul Apropiat: De ce-i aici mereu război?.....	45
Sue Halpern – Nihilismul lui Julian Assange.....	51
DIALOG Frank Helbert și Gabriella Vitiello – Luigi de Magistris: Laboratorul Neapole.....	54

IDEI ECONOMICE

Mircea Coșea – Românescul „Fiat Money”.....	61
Adrian Mihalache – Este proprietatea intelectuală sacră?.....	64
Eva Illouz și Dana Kaplan – Formele capitalului sexual.....	69

IDEI LITERARE

Peter Brooks – Mai mult decât un roman.....	73
Federico Donatiello – Traducerile dramelor romantice ale lui Victor Hugo.....	76
Lakis Progudis – Forța romanului.....	82
Massimo Rizzante – Romanul: istorie și geografie.....	84
Miguel Gallego Roca – <i>Vremea tăcerii</i> , singurul roman al lui Luis Martín-Santos.....	87
Patrice Jean – Farmecul domnului Homais.....	90
Lesley Chamberlain – <i>Mozart și Salieri</i> de la Alexandr Pușkin la Peter Shaffer.....	92

BIBLIOTECA „LETTRE INTERNATIONALE”

Gérard Guégan – Hemingway, Hammett, ultima... ..	94
Margaret Atwood – Pui de cotoroanță.....	97
Colson Whitehead – Ruta subterană.....	100
Eshkol Nevo – Trei etaje mai sus.....	103
Constantin Abăluță – Insula secretă a lui Prometeu... ..	106
Dan Ciachir – Birtul pe roate și birtul pe apă.....	110

IDEI ȘTIINȚIFICE

Frank Beuth – Smartificare.....	114
Matthew Cobb – Minunata lume nouă a manipulării genetice.....	118

LETTRE INTERNATIONALE

Ediția română

apare sub auspiciile

INSTITUTULUI CULTURAL ROMÂN

Președinte: Liliana Țuroiu

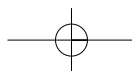
Redacția: Aleea Alexandru nr. 38

011824 București, România

Tel.: (+40) 0317 10 06 34

Fax: (+40) 0317 10 06 07

e-mail: lettre.internationale@icr.ro

AUTORI

ABĂLUȚĂ Constantin – poet, prozator și traducător român

ANDRIEU Louis – jurnalist francez

ATWOOD Margaret – scriitor și poet canadian; Premiul Canadian pentru Literatură „Giller” 1996; Premiul „Booker” 2000; Premiul „Hammett” 2001; Premiul „Prințului de Asturia” 2008; Premiul Fundației Israeliene „Dan David”, împreună cu Amitav Gosh 2010; Premiul „Nelly Sachs” 2010; Premiul „Franz Kafka” 2017

BERBNER Bastian – jurnalist german

BEUTH Frank – filosof german

BINDER Rodica – jurnalist german de origine română; membru al Asociației Jurnaliștilor Germani (DJV)

BROOKS Peter – scriitor american și profesor emerit de literatură comparată

CAILLOUX Bernd – scriitor german

CHAMBERLAIN Lesley – jurnalist și scriitor britanic

CIACHIR Dan – scriitor și publicist român

COBB Matthew – genetician și profesor universitar britanic

COȘEA Mircea – politician, economist, diplomat, scriitor, jurnalist și profesor

universitar român

DELECROIX Vincent – scriitor și filosof francez

DONATIELLO Federico – doctorand în literatură română la Universitatea din Padova

FÆSSEL Michaël – filosof francez

GALLEGO ROCA Miguel – scriitor și profesor universitar spaniol

GIRAUD Vincent – filosof și profesor universitar francez

GUÉGAN Gérard – jurnalist și scriitor francez; Premiul „Renaudot” 2011

HALPERN Sue – scriitor american

HELBERT Frank – jurnalist german

HUBERT Thomas Maria – critic de artă francez

ILIESCU Mihai – muzicolog român; trăiește în Franța

ILLOUZ Eva – sociolog și profesor universitar israelian

JEAN Patrice – scriitor francez

KALFON Stéphanie – scriitor și scenarist francez

KAPLAN Dana – sociolog și profesor universitar israelian

MALAMEN Iolanda – scriitor și publicist

român

MEMMI Dominique – sociolog și politolog francez

MIHALACHE Adrian – scriitor și critic de teatru, profesor universitar român

NEVO Eshkol – scriitor israelian

NIVAT Georges – istoric al ideilor, slavist și profesor universitar onorific elvețian

OSTER Pierre – poet francez de origine luxemburgheză

PROGUIDIS Lakis – scriitor și critic literar francez; directorul revistei *L'atelier du roman*

RADDATZ Frank – scriitor, publicist, dramaturg și regizor german

RIQUIER Camille – filosof și eseist francez

RIZZANTE Massimo – scriitor, profesor universitar și traducător italian

SCHLEGEL Jean-Louis – sociolog francez

VIDELIER Philippe – istoric și scriitor francez

VITIELLO Gabriella – jurnalist de origine italiană; trăiește în Germania

WHITEHEAD Colson – scriitor american; National Book Award 2016; Premiul Pulitzer 2017

Ilustrațiile autorizate de Visarta: © AUTORIZAT DE VISARTA, BUCUREȘTI, 2010: Max Ernst © ADGAP, Paris; George Grosz © VG BILD-KUNST, Bonn; Lloyd Rees © VISCOPY, Surry Hills, AUS.

Ilustrațiile: pp 37, 38 – albumul *Dan Cioca*, Institutul Cultural Român, 2014.

Mulțumim artistului plastic Marcel Grosaru (Caloian) pentru dreptul de a reproduce lucrările de pe copertele I, IV și ilustrația de la p. 35.

Mulțumim Iolande Malamen și artiștilor plastici Ion Grigorescu și Dragoș Pătrașcu pentru dreptul de a reproduce ilustrațiile de la pp 32 și 33, respectiv ilustrațiile de la pp 119 și 120.

TRADUCĂTORI

JUSTINA BANDOL

Ruta subterană

SIMONA BRÎNZARU

Anul roșu; Căderea lui *Maxim Gorki*; Caloian; Non finito fractal; Lui Caloian; Umbrelele lui Erik Satie; Hemingway, Hammett, ultima...

ONDINE DASCĂLIȚA

Oriental Apropiat: De ce-i aici mereu război?

SORIN GEORGESCU

Laboratorul Neapole; Smartificare

SORIN GHERGUT

Nihilismul lui Julian Assange

IRINA HOREA

Mai mult decât un roman

MONICA MATEESCU

Este proprietatea intelectuală sacră?; Formele capitalului sexual; Forța romanului; Romanul: istorie și geografie; Farmecul domnului Homais

ADRIAN MIHALACHE

Aventurile corpului; De la modernism la postmodernism: o revoluție imposibilă; *Mozart și Salieri* de la Alexandr Pușkin la Peter Shaffer

SANDA MUNTEANU

Subcultură, SDS și LSD

IOANA PETRIDEAN

Trei etaje mai sus

GEORGE POPESCU

Traducerile dramelor romantice ale lui Victor Hugo

CORNELIA RĂDULESCU

Vremea tăcerii, singurul roman al lui Luis Martín-Santos

GEORGE VOLCEANOV

Pui de cotoroanță

BIANCA ZBARCEA

Minunata lume nouă a manipulării genetice

LETTRE INTERNATIONALE

EDIȚIA ROMÂNĂ • Revistă trimestrială • nr. 103 / toamna 2017

Editată de **INSTITUTUL CULTURAL ROMÂN**, București, Aleea Alexandru, nr. 38, sector 1 – 011824

Director fondator: **ANTONIN J. LIEHM**

Director fondator al ediției române: **B. ELVIN**

Consiliul redacțional: **CARMEN FIRAN, NICOLAE MANOLESCU, ADRIAN MIHALACHE, GEO ȘERBAN**

Colectivul de redacție: **IRINA HOREA, MĂDĂLINA MARCU, ANA NEDELEA**

Transpunere machetă și tehnoredactare: **IONELA STRECHE**

Adresa: Aleea Alexandru nr. 38, sector 1 – 011824, București. Tel.: (+40) 0317 10 06 34, Fax: (+40) 0317 10 06 07

e-mail: lettre.internationale@icr.ro • website: www.icr.ro • ISSN – 1220-5998

EDIȚII EUROPENE

La **BERLIN** apare simultan **LETTRE INTERNATIONALE**. Direcția: Frank Berberich, A.J. Liehm. Redactor: Esther Gallodoro. Adresa: Elisabethhof, Portal 3B, Erkelenzdamm 59/61 D-10999 Berlin. Tel.: 0049/30/30870452, Fax: 0049/30/2833128. E-mail: lettre@lettre.de

La **BUDAPESTA** apare simultan **LETTRE INTERNATIONALE-ALAPITVANY LAPJA**. Direcția: A.J. Liehm, Eva Karády. Adresa: c/o Európai Kulturális Alapítvány, 1053 Budapest, Egyetem tér 1, Tel./Fax: 00361/2126748. E-mail: lettre@c3.hu

La **MADRID** apare simultan **LETRA INTERNACIONAL**. Direcția: Salvador Clotas, A.J. Liehm. Director adjunct: Manuel Ortuero Armas. Coordonator: Rosa Pereda. Secretar de redacție: Mercedes García Lenberg. Adresa: Monte Esquinza 30, 20 dcha E – 28010 Madrid. Tel.: 0034/1/3104696, Fax: 0034/1/3194585 Internet: <http://www.arce.es/Letra.html>.

La **ROMA** apare simultan **LETTERA INTERNAZIONALE**. Direcția: Federico Coen, A.J. Liehm, Vittorio Strada. Redactor-șef: Biancamaria Bruno. Adresa: c/o Lelio Basso Foundation, via della Dogana Vecchia 5, 1-00186 Roma. Tel.: 0039/6/68300644, Fax: 0039/6/6876163, Internet: <http://www.nclick.com/spin/letera>.